

ROZHOVOR

Panika kvůli koronaviru je iracionální psychická nákaza, říká psychiatr Höschl

Psychiatr Cyril Höschl v Národním ústavu duševního zdraví.
autor: Lukáš Bíba

Markéta Šrajbrová, redaktorka

29. 2. 2020 / 22:00

KORONAVIRUS

NÁKAZA

NEMOC

PSYCHIATRIE

Nemoc Covid-19, kterou způsobuje nový typ koronaviru, se Česku dosud vyhýbá. Zatím Státní zdravotní ústav otestoval 170 lidí, všechny vzorky byly negativní. Přesto nákaza způsobuje paniku. Lidé vykupují kamenné i internetové obchody a zásobují se trvanlivými potravinami nebo rouškami a respirátory. Ministr zdravotnictví Adam Vojtěch (za ANO) zdůrazňuje, že k tomu není důvod.

Psychiatr a ředitel Národního ústavu duševního zdraví Cyril Höschl v e-mailovém rozhovoru pro HN podotýká, že v Itálii, která je nejvíce zasaženou evropskou zemí, ročně zemře při autonehodách 3000 lidí. Koronavirus tu má 21 obětí. Přesto se lidé bojí více nové nákazy, než provozu na italských silnicích. "Veřejnost má tendenci vysoce přeceňovat medializovaná nebezpečí a hrubě podceňovat nebezpečí nemedializovaná. Když někdo uhoří při požáru nebo v tornádu, ví o tom hned celá zeměkoule. Když ale někdo zemře v astmatickém záchvatu, nevědí o tom ani v sousední vesnici," říká psychiatr.

Vedení ministerstva zdravotnictví připouští, že dřív nebo později se zřejmě nákaza v Česku potvrdí. Ani to ale podle ministra Adama Vojtěcha (za ANO) nemusí být důvod k obavám. V domácí karanténě je na příkaz krajských hygienických stanic 307 lidí. Testy jim lékaři udělají, jen pokud se u nich projeví příznaky – teplota nad 38 °C, kašel nebo dušnost. Většinou jde o lidi, kteří se nedávno vrátili z Itálie, kde je kolem 1200 nakažených. Nákaza koronavirem, která se rozšířila z Číny, má u zhruba 80 procent pacientů lehký průběh. Fatálně končí u asi dvou procent nakažených, obvykle jde o seniory nebo chronicky nemocné lidi. Více ohrožení jsou také zdravotníci, kteří jsou infekci vystavováni opakovaně.

HN: Co spustilo paniku, kterou část české společnosti pocítuje kvůli koronaviru?

Především mediální kampaň. Kdyby se koronavirus deklaroval pouze jako obvyklá vlna chřipky s poněkud mutovaným původcem, společnost by se zdaleka tak nevzrušovala, protože je na to zvyklá. Oleje do ohně pak přilévají každodenní hlášení počtu mrtvých a oznámení o radikálních epidemiologických opatřeních, jako jsou zákazy vycházení, uzavírání měst apod. V Itálii například v posledních letech umírá při autonehodách něco přes 3000 lidí ročně. Na koronavirus tamtéž zemřelo do dnešního dne 17 lidí (*rozhovor se uskutečnil v pátek, aktuálně je obětí 29, pozn. red.*). Přesto tato zpráva vede ke strachu z cestování do Itálie, zatímco tři tisíce mrtvých ročně nikoho od ježdění po italských silnicích neodradí. Veřejnost má tendenci vysoce přeceňovat medializovaná nebezpečí a hrubě podceňovat nebezpečí nemedializovaná. Když někdo uhoří při požáru nebo v tornádu, ví o tom hned celá zeměkoule. Když ale někdo zemře v astmatickém záchvatu, nevědí o tom ani v sousední vesnici.

HN: Jak lze najít rovnováhu mezi obezřetností a zachováním klidu?

Sledovat zejména odborné pokyny těch, kdo věci rozumějí (epidemiologové, virologové, infekcionista) a nepodléhat "přidané hodnotě" fám, konspirací a nepodložených tvrzení. Téma koronaviru nesledovat v bulvárních médiích. Jestliže někdo na blokádu čínského města zareaguje tím, že vykoupí místní

samoobsluhu v Horní Dolní, tak ničemu nepomůže, pouze projeví svou myšlenkovou nedostačivost.

HN: Proč Čechy znervózňuje koronavirus, když například z chřipky obavy nemají?

Částečně proto, že koronavirus je vskutku nebezpečnější než chřipka, ale zejména proto, že jde o nový, dosud neznámý fenomén. Strach z neznámého je člověku dán do vínku a historicky se jistě osvědčil. Vždy je lepší se čehokoliv neznámého zbytečně bát než jednou důvěřivě zemřít. Všimněte si, že zatím největší odpor k uprchlíkům se objevuje v zemích, kde žádné uprchlíky nemají, a naopak. A to bez ohledu na to, že takový strach (podobně jako strach z koronaviru) je do určité míry racionální. Panika je však iracionální.

HN: Jaká je role vlády, zdravotníků a médií v šíření paniky? Co by měli udělat, aby obyvatelé uklidnili.

Uklidňovat. A hlavně včas poskytovat co nejpřesnější a nejpoctivější data. Čím větší důvěře požíváte, tím menší paniku vyvoláváte, neboť iracionální a emocemi nabitě konspirace vznikají tam, kde se nedostává informací nebo kde lhářům už nikdo nevěří.

HN: Dá se odhadnout reakce společnosti, až se v Česku potvrdí první případ koronaviru?

Půjde jen o extenzi toho, co zásluhou médií prožíváme nanečisto už nyní. Mentálně již trénujeme. Reakce se budou odvíjet od toho, jak rychle se bude nákaza šířit a jak se bude dařit ji zvládat. Přitom jde do určité míry o samobudící se systém: jestliže někdo například vykoupí rýži nebo máslo v jednom obchodě, další neuspokojení zákazníci se následně vrhnou na sousední obchody, čímž situaci lavinovitě vystupňují navzdory tomu, že je úplně zbytečná, neboť původně žádná rýže ani máslo nechyběly a kdyby se lidé chovali rozumně, k jejich výpadku by vůbec nedošlo. Na vině tedy nebude koronavirus, ale lidská stupidita.

HN: Jaké další události mají potenciál vyvolat takovou paniku, že se lidé zásobují jídlem a skupují ochranné prostředky?

Především spouštěcí události jako smrt či újma "na dosah ruky", medializované chování ("příklady táhnou") a stádní chování (stále větší počet lidí přejímá vzorce chování od stále většího množství bližních). Jde o jakousi "psychickou nákazu".